

בס"ד עלון מס' 206 לשבת 29.8.2015 – יד' אלול תשע"ה

זמני ת"א:

כניסת השבת:

18:50

יציאת השבת:

19:46

ר"ת: 20:21

לקבלת העלון

במייל – שלחו

הודעה ל:

sagif_@walla.co.il

זה השער לה' עדיקים יבוא בו

כי תצא

פי את הבכר בן השנואה יפיר לתת לו פי שנים (כא, יז)
אמרו חז"ל (בבא בתרא קמא ע"א): "בת תחילה – סימן יפה לבנים" מודע? ביאר המהרש"א: משום שבן ראשון הרי נוטל פי שנים בירושה ואז מתחילות מריבות, קנאה וצרון עין בין האחים. אבל כאשר יש בת תחילה – הרי זה "סימן יפה לבנים", בבית זה ישררו השלום, השקט והשלוה, כי כולם יקבלו חלק שוה בירושה. (ומתוק האור)

פי יהיה לאיש בן סורר ומורה איננו שמע בקול אביו ובקול אמו ויסרו אתו ולא ישמע אליהם (כא, יח)

בן סורר ומורה נהרג על שם סופו, הגיע תורה לסוף דעתו, סוף שמכלה ממון אביו ומבקש לימודו ואינו מוצא, ועומד בפרשת דרכים ומלסטם את הבריות, אמרה תורה ימות זכאי ואל ימות חייב (רש"י). ומקשים, הרי רש"י בעצמו מפרש את הכתוב לגבי ישמעאל (וירא כא, יז): "באשר הוא שם". לפי מעשים שהוא עושה עכשיו הוא נידון ולא לפי מה שהוא עתיד לעשות, ולמה כאן הדבר שונה, שניידון על שם סופו? אלא תירץ הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק זי"ע תירוץ נפלא, והוא יסוד גדול בחינוך! ש"על שם סופו" הכוונה, סוף שם התואר שלו: בן סורר 'זמורה' וניידון על ה"מורה", שלא די כי סורר הוא, אלא גם "מורה" לאחרים ללכת בדרכיו, "וגדול המחטיאו יותר מן ההורגו"... ולכן עונשו כל כך חמור, כי כל זמן שהוא עצמו רקוב, אפשר עוד לחכות, אבל כשהוא מתחיל להיות "מורה" אחרים, אין זמן לחכות ועונשו צריך להגיע מיד! .. (הקוצק'ר)

והיה ביום הנחילו את בניו את אשר יהיה לו לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה הבכר (כא, טז)

אין "והיה" אלא לשון שמחה, וקשה מדוע נקטה התורה בלשון של שמחה, בשעה שמדובר בשעה קשה, בה אדם נוטה למות, ומחלק את ירושתו לבניו? מסביר ה"אוצר חיים", שהשמחה הגדולה היא על עצם העבודה, שהאדם זוכה להותיר אחריו ירושה, אולם אין הכוונה לירושה רגילה, ככל האדם, אלא "את אשר יהיה לו", הוא זוכה להשאיר משהו משלו ולא משל אחרים, כלומר: ממון כשר, אשר באמת ובתמים שייך לו. וירושה כשרה כזו – אינה מובנת מאליה..

הַשֵּׁב תְּשִׁיבֶם לְאַחֶיךָ (כב,א)

בתו הבכירה של רבי זושא מאניפולי הגיעה לפרקה, ובידו אין מאומה לתת לה נדוניה והבריות לא רצו להשתדך עימו. בראות אשת הרב את מצב בתה, הפצירה בו שיעזוב את תלמודו ויצא לבקש נדבות מאנשים טובים, ובכך ימלא את חובתו כאב לבתו. שמע רבי זושא בקול אשתו, ושם פעמיו לראשונה לעיר קוריץ, שם כיהן כרב חברו הקדוש רבי פנחס מקוריץ. ראה רבי פנחס את רבי זושא ושמח מאוד בבואו, פלפלו השניים בדברי תורה ויראה, ואז שאל רבי פנחס: "מה גרם לכבודו לעזוב את ספריו ולבוא לכאן?" ענה רבי זושא שחפץ הוא לאסוף מעות להשיא את בתו, ורוצה הוא המלצה מרבה המפורסם של קוריץ. רבי פנחס נחרד למחשבה שרבי זושא הצדיק יסתובב כאחד העניים בעיר, מיד שלף 300 רובל שהיוו סכום אדיר, נתן בידו והורה לו לחזור ללמוד ובכסף ישתמש לחתונת בתו. בעוד רבי זושא יוצא מקוריץ כשהודיה לה' על שפתיו, שמע יללות מרות של אשה בוכייה. מיד ניגש רבי זושא למקום, וראה יהודייה בוכה על שאיבדה ארנק ובו 300 רובל וסביבה סקרנים רבים. "אני מצאתי את כספך", אמר רבי זושא. "הבי לי סימנים ואתנהו לך". "300 רובל היו בארנק", בכתה האשה. שלף רבי זושא 250 רובל, הושיט לה ואמר: "50 רובל אני מותר לעצמי כשכר טרחה". האישה זעקה: "גזלן! הב את כספי. שני רובל בלבד אתן לך כשכר". אך רבי זושא מסרב. עוד הם מתווכחים, ושני בחורים חילצו את הכסף מידי ומסרוהו לאשה, כשהם מתרים בו שאם לא יעזוב את המקום יטעם מנחת זרועם. בבושת פנים עזב רבי זושא את המקום, בגבו תקועים כסכינים חדים מבטיהם הרושפים של הנוכחים. אבל הם לא הסתפקו בכך שעזב. בלהט ניגשו לרבי פנחס מקוריץ לספר לו על היהודי החצוף שלא התבייש לבקש שכר עבור מצות השבת אבידה. רבי פנחס שמע את תיאורם ומיד חקר: "כיצד נראה היהודי?" שאלם. הנוכחים פירטו את מראהו החיצוני של רבי זושא. בטוחים היו שכעת יקרא לו הרבי וייסרהו בשוטי לשונו על שכה מזולזל הוא במצוות ועושה מהן מסחר. אך לתדהמתם טפח רבי פנחס על מצחו וקרא בעצב: "הן גדול בתורה הוא האיש. רבי זושא מאניפולי הוא. כאחד הריקים ביזיתם אותו"... הנוכחים התנצלו שלא ידעו כלל שאיש קדוש הוא, אבל הוסיפו להגנתם שהוא היה זה שהתנהג בצורה מעוררת חשד. אכן, הסכים איתם הרבי מקוריץ. לא מצליח אני להבין מדוע נהג כך. אך דעו לכם שאני בעצמי נתתי לו את הכסף והוא השיב אבידה שכלל לא מצא. לכשיבוא רבי זושא שוב – אשאלהו מדוע נהג כך. עברו ימים וחודשים ושני ענקי הרוח נפגשו שוב. תוך כדי השיחה שאל רבי פנחס את רבי זושא: "אמור לי ידידי היקר, יודע אני שלא מצאת שום אבידה ואת הכסף שנתתי לך החזרת. מה ראית לנהוג בצורה כזו ולבקש שכר טרחה עבור המצווה?" השיב רבי זושא בענוות-חן: "יצרי הרע הסיתני שאשיב אבידה שלא מצאתי. עבורה אקבל בוודאי כבוד רב. אוי לי אם אשיב ואקבל כבוד. מוכרח הייתי לבזות את עצמי כדי להרוויח מצווה שלמה".

וְהִתְעַלְמָה מֵהֶם (כב,א)

התחשב ברגשות הזולת

דק מן הדק הייתה ערנותו של הרב"צ רבי אליהו לופיאן זיע"א עמוד היראה והמוסר כלפי כל אדם שסובב אותו, הוא חשב והתעמק ברגשות הזולת עד להפליא, כשהיה נכנס אליו אדם, היה מקבלו בסבר פנים יפות ומשוחח עמו בנעימות ובחיבה, לא פעם קרה כי לאחר שיצא ממנו האורח היה שואל וחוקר את בני ביתו האם דברתי עמו כראוי, האם כיבדתיו כיאות? לא פגעתי בכבודו? כי היה חרד שמא לא נהג באורח במידה הראויה של כבוד ויקר, הדברים אמורים גם כלפי צעיר שנכנס לחדרו. מסופר: פעם כשבא ר' אליהו לביתו, הבחין מבחוץ שהעוזרת סיימה עתה לשטוף את הרצפה, עמד בכניסת הבית וניקה את נעליו בקפידה מרובה, ולא נתקררה דעתו עד שנעמד על רגל אחת, ובדק היטב את סוליית הנעל אם לא נשתייר עליה שמץ של לכלוך, העלול לגרום לכתמים ברצפה הנקייה, ואח"כ נעמד על רגלו השנית ובדק את הנעל האחרת, ורק לאחר שכבר היה בטוח שנעליו נקיות כמו שצריך, נכנס פנימה לביתו. העוזרת התפעלה מזהירותו ואמרה: מימיי לא ראיתי אדם שידקדק כל כך במעשיו, וכל זאת למה, כדי שלא לגרום אולי עגמת נפש לעוזרת, שבוודאי תצטער אחרי שכל כך עמלה.

והתעלמות מהם (כב,א)

החפץ חיים מספר משל חזק על ויתור: יהודי אמיד שלח את בניו למרחקים ונתן לכל אחד די מחסורו. אחד הילדים לא התנהג כראוי והתגרה באחיו עד שנטל מחלקו. האח היה חכם וחשב לעצמו: מדוע שאריב איתו הרי לאבי לא חסר כסף, בוודאי אבא יידע כי הוא לקח ממני, ובוודאי גם ישלים לי את החסר, מה לי ולמריבות. אבא שמע את הפרטים, שמח מאוד נשקו וחבקו: הצלת אותי מביזיונות שלא יאמרו ברחוב: הילדים שלי רבים זה עם זה. בעקבות כך אתן לך כפליים. ומה קורה להיפך, כאשר הם רבים ומתאבקים, אש מתלקחת והביזיונות גדולים, האב כאוב ואח"כ מעניש את שניהם. "שניכם לא תקבלו!". כך הקב"ה ריבוננו של עולם, שמח שאין חילול ה' שהילדים שלו אינם רבים, והוא משלם – "עכשיו כאשר ויתרת תקבל כפליים" .. דברי החפץ חיים.

פי יקרא קן צפור לפניך בדרך.. שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך והארכת ימים (כב,ו-ז)

אלו בני אדם שחופשיים מתורה ומצוות כמו ציפור, והגיעו בהזדמן לפניך בדרך, אל תפספס הזדמנות פז להשיבם בתשובה, ואל תשיבם בחוזק ותוכחה אלא שלח תשלח את האם שברך, היינו תשלח יד חמה ואוהבת כשל אם, ואז ואת הבנים תקח לך היינו זכויות של אותם בנים גם אתה תקח ותזכה בהם, למען ייטב לך דבר זה ודאי יכפר לך על העוונות, והארכת ימים כי אפילו אם תיפטר מהעולם אותם אלו שהשבת בתשובה יעשו זכויות בעולם הזה ונחשב כאילו אתה חי כי יש לך חלק בהם. (הרה"ג מאיר אליהו – מרכבות ארגמן דף שפג)

לא תחרש בשור ובחמור יחדו (כב,י)

כותב הבן איש חי זצ"ל (דרשות בא"ח דף 379) "שור" זה יצר הטוב שהוא מין טהור, וחמור זה יצר הרע שהוא מין טמא, כי הוא שר החומר (עכ"ד). אמרו חז"ל (יומא עב,ב): "לא תירתון תרתי גיהנם" כלומר אדם שמנסה לשלב את הקדושה – "שור" עם הטומאה "חמור" בסוף לא יגנה בעולם הזה ולא בעולם הבא וירש גיהנום. ובס"ד נרמז אם נחבר את האותיות של "שור" ו-"חמור" יחדו נקבל "משוחרר" – כי ברגע שהאדם משלב את החומריות בעבודת ה' ברמה לא נכונה, הוא ירגיש משוחרר וע"י כך הוא יכול להגיע לדרגה של "נבל ברשות התורה".

לא תשיף לאחיק נשף פסף (כג,כ)

העובר על איסור ריבית הריהו חוטא בכל רגע ורגע, שכן מדי דקה עולה הריבית ותופחת, גורמת לו להיכשל שוב ושוב. יסוד זה קבע הרב מבריסק, כפי שמסופר בספר "מעשה שהיה": באחת השנים הבחין הרב בערב יום כיפור בשעת תפילת מנחה, כי גביר אחד, שהיה מוכר כמלוה בריבית, מכה בחזקה יתרה על ליבו בשעה שהוא אומר: "על חטא שחטאנו לפניך בנשף ובמרבית". הבין הרב, כי הרהורי תשובה עלו בליבו, והחליט לנצל שעת כושר זו, כדי למחות בו על מעשיו, ולהעמידו על חומרתם. קרא לו, אפוא, ואמר: "לוידי כזה בדיוק התכוון ישעיהו הנביא, בשעה שזעק: "על מה תפנו עוד תוסיפו סרה" (שיעיה א,ה). באותו רגע בו המלוח בריבית מכה על ליבו, הוא ממשיך לחטוא, משום שגם בן מכה אחת לחברתה גדלה והולכת הרביית שהוא מקבל..

מוצא שפתיך תשמר ועשית פאשר נדרת לה' אלהיך (כג,כד)

כתב השל"ה הקדוש, כי פסוק זה רומז הוא אל השבועה שמשיעין לנשמתו של האדם, קודם בואה לגוף. שיהיה צדיק ולא רשע וכו' (עיין נדה ל,ב). ולזה בא הרמז, שתמיד יזכור וישמור את מוצא שפתיו. ולדבריו יש לרמוז, דראשי תיבות: "מוצא שפתיך תשמר ועשית פאשר נדרת לה' אלהיך". הוא צירוף תיבות: "תשכון לאם". כי בעודו שוכן בבטן אמו נשבע. (פני דוד)

פי יקח איש אשה (כד,א)

רבי יהונתן איישיביץ כתב שאשה בגימטריה "דבש", וצריך להבין כוונת הדבר. וביאר רבי חיים קנייבסקי שליט"א, שהנה חז"ל מספרים על זוג שבמשך שנים ארוכות לא נולדו להם ילדים, החליטו להיפרד כדי שכל אחד ימצא את המזל במקום אחר, וכך היה: שניהם התחתנו פעם נוספת, הוא התחתן עם אישה רשעית, והיא התחתנה עם בעל רשע. תוך כמה שנים הוא הפך להיות רשע, ובעלה החדש של האישה שהיה רשע – הפך להיות צדיק. ללמדנו, כי האישה – היא הקובעת את כל צורת הבית, לטוב ולמוטב. והנה אומר רבי חיים שליט"א, לדבש יש תכונה, שאם נפל בתוכו שרץ הוא הופך את השרץ לדבש. דבר זה רמז בכך שאשה בגימטריה דבש, והיינו שהיא הופכת את בני הבית להיות כמותה.

בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא תִבּוֹא עָלָיו הַשְּׂמֵשׁ פִּי עֲנִי הוּא וְאֵלָיו הוּא נִשְׂא אֶת נַפְשׁוֹ וְלֹא יִקְרָא עָלֶיךָ אֶל ה' וְהָיָה בְּךָ חֶטָּא (כד,טו)

בס"ד נראה לבאר את הפסוק כשיחה בין הנשמה לגוף האדם: הנשמה היא כ"עבד" של הקב"ה שבסיום 120 שנה צריכה לחזור למקומה בשמים, והיא דורשת מהאדם שבעולם הזה יעשה מצוות, מעשים טובים וילמד תורה כדי שביום הדין תקבל את שכרה וזוהי דרישתה לאדם: "בְּיוֹמוֹ" – בעולם הזה, תִּתֵּן שְׂכָרוֹ – תן שכר לנשמה: תעשה מצוות, מעשים טובים, תלמד תורה, וְלֹא – ואם לא תשמור תורה ומצוות, "תִּבּוֹא עָלָיו הַשְּׂמֵשׁ" – כנאמר בחז"ל (עבודה זרה ג,ב): לעתיד לבוא הקב"ה מוציא חמה (שמש) מנרתיקה ומקדיר, רשעים נידונין בה וצדיקים מתרפאין בה כדכתיב (מלאכי ג,ט): "כִּי הִנֵּה הַיּוֹם בָּא בְּעֶרְפָּנֹר וְהָיוּ כָּל יְדֵימֵי וְכָל עֲשֵׂה רְשָׁעָה קֵשׁ וְלֹהֵט אִתָּם". וזאת "פִּי עֲנִי הוּא" – דרשו חז"ל (נדרים מא,א): "אין עני אלא בדעת" – ומאחר ולא הלכת בדרכי ה', הנשמה עניה מתורה ומצוות. "וְאֵלָיו" – אל מקום החושר, "הוּא" – האדם "נִשְׂא אֶת נַפְשׁוֹ" – יצטרך ללכת, "וְלֹא יִקְרָא אֶל ה'" – ולא תזכה לראות פני שכינה, מאחר "וְהָיָה בְּךָ חֶטָּא".

וְלֹא יִמְחָה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל (כה,ו)

מסופר על חסיד אחד ששוחח פעם עם הרה"ק רבי אברהם מסוכטשוב זיע"א ונתגלגלו הדברים על אחד מן האפיקורסים, ואמר החסיד על האפיקורס "ימח שמו", גער בו הרבי ושאל אותו: האם יודע אתה מה הדין במומר שמת בלי בנים ר"ל: שתק החסיד ולא השיב. אמר לו הרבי: מבואר בירושלמי שמומר שמת בלא בנים, אשתו חייבת בחליצה, וחליצה היא במקום יבום, ומפורש בתורה שמצות יבום צייתה התורה כדי ש"לא ימחה שמו מישראל, "הרי שהתורה הקדושה דאגה אפילו למומר שלא ימחה שמו, ואתה אומר "ימח שמו"? חזור בך.

בע"ה זיווג הגון: עוז בן מרים, לירון אמיר וענבל בני פנינה, הילה בת אסתר, גיא בן חוה, חמוטל בת ויקטוריה, שגיב בן רותי.

הצלחה ופרנסה טובה: לשגיא בן מרים, מורן בת רותי, אלכסי בן אירנה, לירון בן פנינה.

לרפואה שלמה: ציפורה בת מורוור, לציפורה בת מרים, שרה בת תמרה, אורלי בת מלכה, אייל בן שרה, שי בן רחל, יחזקאל בן אידה, רבקה בת מסעודה, אלכס בן רימה, יצחק יעקב בן יפה, אילן בן מסעודה, יוסי בן ציפורה, יוסף בן ציפורה.

לעילוי נשמת: בנימין בן סולי ז"ל, חביב בן סולי ז"ל, בתיה בת סולי ז"ל, גבריאל בן מורוור ז"ל, מיכאל בן מורוור ז"ל, רחמים בן מורוור ז"ל, יחזקאל בן יהודית ז"ל, דבורה בת טובה ז"ל, ישראל בן חנה ז"ל, דבורה בת מרים ז"ל. ארז בן חיה ז"ל, יוסף מיכאלשוילי בן רפאל ז"ל, חנה בת שמחה ז"ל, דוד אמנו בן מזולה ז"ל, משה בן שושנה ז"ל, שרה רוסיקו מנשרוב בת תמרה ז"ל, זקלין לוי בת מסעודה ז"ל, אהרון רפאל בן רבקה ז"ל.